Чурапчыга күн тахсар !

САҺА ОЛОХ

Чурапчы улууһун хаһыата

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

12+

2018 сыл Тохсунньу 12 күнэ бээтинсэ № 2 (11458)

Новости республики

В Якутии с 1 января неработающие пенсионеры начали получать повышенную пенсию

Пенсии неработающим пенсионерам проиндексированы с 1 января 2018 года на 3,7%, также с 1 апреля 2018 года в проекте бюджета запланировано повышение социальных пенсий на 4,1%.

Управляющий отделением ПФР по РС (Я) Георгий Степанов сообщил:

«В наступившем 2018 году имеется ряд новшеств в пенсионном обеспечении. Так, в январе мы уже начали выплату неработающим пенсионерам, получателям страховых пенсий, уже проиндексированных на 3, 7% страховые пенсии». Также Степанов отметил, что в этом году проиндексированную пенсию начали платить раньше, а не с 1 февраля.

Начался сбор подписей кандидатов на пост президента России

Сбор подписей в поддержку кандидата в президенты Владимира Путина стартовал в Якутии.

Открыты общедоступные пункты сбора подписей в Якутске, Мирном, Нерюнгри, Алдане, Ленске, Покровске и других городах. Собирать подписи будут волонтеры, общественные движения, представители партии «Единая Россия» и общероссийского народного фронта.

Действующий президент России Владимир Путин объявил об участии в выборах главы государства в качестве самовыдвиженца 6 декабря.Согласно законодательству РФ, кандидату, не выдвигающемуся от какой-либо партии, требуется собрать в свою поддержку не менее 300 тыс. подписей избирателей, причем на каждый субъект РФ должно приходиться не менее 7,5 тыс. подписей.27 декабря Центризбирком РФ принял у президента России пакет документов, необходимых для выдвижения на выборы, также была зарегистрирована инициативная группа поддержки самовыдвижения Путина.Очередные выборы президента пройдут 18 марта 2018 года, избирательная кампания официально стартовала 18 декабря.

3000 безработных будет обучено востребованным профессиям в Якутии в 2018 году

В рамках Года содействия занятости населения в Республике Саха (Якутия) в 2018 году планируется за счет средств государственного бюджета обучить востребованным рабочим профессиям 3000 незанятых граждан, оплатить расходы на проезд до места прохождения вахты 1000 человек, отправить на стажировку 200 молодых людей.

Реализация мероприятий, нацеленных на обеспечение занятости позволит снизить уровень общей безработицы в республике ниже 7%, в сельской местности до 9%. Планируется трудоустроить вахтовым способом, в

целом в 2018-2019 годы, более 1200 человек, на сезонные работы – более 9000 человек.

В 2018 году также будут организованы оплачиваемые общественные работы в сельской местности. В результате этого работой будут обеспечены 2 512 граждан. Помимо этого, будет оказана поддержка в сфере самозанятости безработных граждан, планируется трудоустроить 300 человек с финансированием по 150 тысяч рублей на открытие собственного малого бизнеса. Планируется поддержать работодателей, создающих рабочее место и трудоустраивающих на них не менее 100 инвалидов. В следующем году активизируется работа по временному трудоустройству безработных, которые испытывают трудности в поиске работы. В результате реализации данного мероприятия обеспечат работой 108 граждан. Кроме того, по организации временного трудоустройства несовершеннолетних граждан в возрасте от 14 до 18 лет в свободное от учебы время, планируется трудоустроить 1900 школьников.

Улуус сонуннара

Үлэ отчуота саҕаланна

Бу иэдиэлэттэн улуус баһылыга А.Т. Ноговицын нэһилиэктэри көрийэн 2017 сыл 11 ыйын түмүгүнэн үлэни – хамнаһы отчоттуур.

Тохсунньу 10 күнүгэр Төлөй, Мугудай, Одьулуун нэһилиэктэригэр мунньахтар тэриллибиттэрэ.

Тохсунньу 15 күнүгэр отчуот Болтоного, Хатылы нэһилиэктэригэр буолуоҕа.

Тохсунньу 16 күнүгэр Арыылаахха 10 чаастан, Кытаанахха 14 чаастан, Сылаантта 17 чаастан отчуот мунньахтара тэриллиэктэрэ. **Салгыы 23 чыыһылыҥа** мунньахтар Чакырга 10 чаастан, Хаяхсыкка 14 чаастан, Хадааргa 17 чаастан быланнта тураллар. **Тохсунньу 24 күнүгэр** Хоптоҕо Дириҥэр кизиэ 17 чаастан отчуот быланнаммыт. Соловьев уонна Мыҥдаҕаайы нэһилиэктэригэр **тохсунньу 25 күнүгэр** 11 чаастан уонна 17 чаастан буолуохтара.

Чурапчы сэлиэнньотигэр **тохсунньу 26 күнүгэр** Спортивнай томтор энэр олороччуларга анаммыт мунньах 14 чаастан интернат – оскуола дьиэтигэр ыытыллыа. Бу күн кизиэ 17 чаастан «Айылгы» культуура киинигэр сэлиэнньэ олохтоохторун сүрүн отчут мунньаҕа тэриллэн ыытыллыа.

Улуус олохтоохторун кэскилгэҥи торумнаһар дьоһун мунньахтарга кохтоохтук кэлэн кыттарыгыттар ыҥырабыт.

Отчуоттар хаамыыларын түһүнэн информациялэри «Саҥа олох» хаһыат кэлэр нүөмэрдэригэр аҕаарыыт.

А.ЗАХАРОВ.

ТЭТТИК СОНУННАР

Француз-экстремист Ив Чалоин балисипиэтинэн чаркас тангастах, халын түүлэх үгүлүкгэх "Халыма" федеральнай трассатынан Чурапчы улууһун айан, Өймөкөөн диэки айанналта. Аара суолга айаннааччыттар Өймөкөөнтө диэри массыынаҕа олордон илдьээри гыммыттарын аккастаммыт.

***

„Айылгаан" культуура киинэ аһыллан, араас көрүҥ тэрээһиннэр ыытыллыннылар. Оҕолорго үгүс кордоох оонньуулары, оскуола үөрэнээччиэригэр саастарынан көрөн туспа тиэмэлэрдээх бичиҥнэлэри, тороппуҥ күннэри тэрийдилэр. Ону таһынан оҕо оонньуур хоһо, кафе үлэлээтэ.

***

„Звездопад Айылгы – 2018" культуурунай-маассабай тэрээһиннэр программаларыгар олоҕуран, „Айылгы" культуура киинигэр үһүн өрөбүлтэргэ араас кэнсиэрдэр, дискотекалар буоллулар. Дьон-сэргэ күн аайы дуоһуйа сылыанна. „ХИТС продакшн" уонна „Суорт" болох „Саҥа дьыл-саҥа дьээбэ" шоу-кэнсиэрин билиэттэрэ барыта бүтэн быланнарын таһынан биир күн үс кэнсиэри ыытыллар.

***

Саҥа дьылы көрсө түүн биир чааска нэһилиэк кинн болуоссатыгар салют ыытыллыа буолла. Чыскаан,Хаарчаана кэлэн эҕэрдэлэстилэр. Нэһилиэк баһылыга С.А. Саргыдаев эҕэрдэлэстэ. Дьон-сэргэ оттоһуктары сэргии көрдө, үөрэ-көтө хаартыскаҕа түстүлэр.

***

"Триумф"-ка буолбут „Детсат" айар болох „Кыһын тымныы эрээри, дьоллоох дьоҥҥо ичигэс" үбүлүөйдээх бисчэригэр киирии билиэтинэн сыаналаах бириистэр оонньоннулар. „ФОРТУНА" концертнай агенство супер-бириһин икки хостоох квартираны туруорда. Биир квартираҕын Чурапчы кыыһа Александра Николаевна Сыромятникова сүүйдэ. Киниэхэ баҕарабыт саҥа үммут сылга ситиһиилэри, есеө да дьоллоох түгэн тоскойо турдун!

Интернет ситимиттэн хомуйда Марфа ПЕТРОВА.

БАҔА САНАА ХАРЫЙАТА

Чурапчы нэһилиэгин баһылыга Степан Анатольевич Саргыдаев уонна Социальнай кэмсиэ кинин салайаччыта Ф.С. Селиверова "Баҕа саная харыйата" диэн акцияны иккис сылын тэрийэн ыытыллар.

Акция нэһилиэк ийэлэрэ социальнай балаһыанньалара ыарахан туруктах уонна элбэх оҕолоох ыаллارга камсыһар сыалтах ыытыллар. Эрдэ быланнаныыбыттан курдук, бу ийиэ хас биирдии оҕо баҕа санаатын кумааҥы сүрэхтэрэ суруйан "Баҕа санаа харыйатыгар" иилбитэ. Онуоха Чурапчы нэһилиэгин тэриллэрэ коллективтара, урбааныыттар бу акцияҕа олус кохтоохтук кыттан, кыптас кэм ийэлэр болохтэри атыылаһан хас биирдии оҕо баҕа санаага туолуоларын ситистилэр.

Бу акцияны тэрийээччилэр улууспут дьоно үгүс саналаахтарын, үөрэ болуоҕун барыларыгар махталларын тиэрдэллэр. Ис сүрэхтэн болохтоммит оонньуурдар кырачаан дьоммутугар күн сиригэр үгүс баарын биэрэгэтэн, дьоллоох оҕо саастарыгар биир сырдык умнуллубат өйдөбүлү хаалларыаҕа. Кинилэр хайаан даҕаны дойдуларын ис сүрэхтэриттэн таптыыр, бэриниилээх, дьоһуммааны дьон буола улаатыахтара.

"Баҕа санаа харыйата" кырдьык, дьикти түгэн кэрэхтэ буолан, Сана дьыл ураты сырдык өйдөбүлүн сүрэх аайы иитэрдэ.

Чурапчы нэһилиэгин пресс-киинэ.

"БИИР СОМОҔО" медиа-бырайыак // ОДЬУЛУУН НЭҺИЛИЭГЭ

Одьулуун нэһилиэгэр 1412 киһи олорор.

Нэһилиэк территорията – 62.121 гектар

Барыта 356 хаһаайыстыба баар.

Баайынай хаһаайыстыба - 15
Көтөх хаһаайыстыба - 306
Ыһах сүөһү ахсаана - 1648
Сылгы ахсаана - 1534

НЭҺИЛИЭК БАҺЫЛЫГА– ЛЮДМИЛА ВАСИЛЬЕВНА ЕФРЕМОВА

1961 сылааччаҕа ахырдыах ыйын 17 күнүгэр Чурапчы оройуонун Мырыла сэлиэнньэтигэр Брызгаевтар дьиэ-кэргэннэригэр бастакы оҕолоох тороппутэ.

Мырыла аҥыс кылаастаах оскуолатын ситиһиилээхтик үөрэнэн бүтэрбитэ.

1980 сылааччаҕа Бүлүүтээҥи педагогическай училищены бүтэрэн, начаальнай кылас учуутала идэтин баһылаан, Уус-Алдан оройуонун Сыырдаахтар интернатыгар интэрнатынан үлэлии сылдьыбыта.

1983 сыллан 1989 сылга диэри Чурапчы оройуонун Халдаар дьаһалта-садыгар, Одьулуунналаах дьаһалта-сал интэрнатынан үлэлэппитэ.

1989 сыллан 2003 сылга диэри Одьулуун оҕо саадыгар сэбиэдиссэйинэн талыллан үлэлэппитэ. Ити үлэлиир сылларыгар нэһилиэккэ дьиэ-кэргэн Киниэн салайан үлэлэппитэ. Дьокуускайдааҕы педагогическай академияҕа үөрэммитэ, «Үөрэх саҕаланыа менеджера» идэнэ баһылаабыта.

2003 сыллан дьонун-сэргэтин үрдүк итэҕэлин ылан, Одьулуун нэһилиэгин дьаһалтатын баһылыгынан торгуе тогулун быыбарыанын ылынар.

2016 сыл түмүгүнэн "Бастыҥ баһылык" бочуоттаах ааты ылары ситиспитэ.

Көргөҥ Дмитрий Дмитриевич — «Тиитэ» баайынай хаһаайыстыба салайаанчыта.

Бастыҥ көрдөрүүлээх хаһаайыстыба

«Комплекс» баайынай хаһаайыстыба (ИП Михайлов М.П.) ыраах сүөһү интинтигэр государственнай племенной хаһаайыстыба ахсаанынан киирэн, ереспуубулуктэрэн программаҕа государство комитетун ылары сылыстыбыт. Хаһаайыстыба уопсай сүөһүтүн ахсаана – 273 тоҥо, интинтэн сылгыстыбыт. Ханнаайыстыба уопсай сүөһүтүн ахсаана – 261 тоҥо, онтон биэтэ- 137 тоҥо, ынахтан – 100 тоҥо. Сылгы ахсаана – Баайынатын иэнэ – 500 гектар. Дьаһанмаан- 60 га, эбиэс- 130 га, оруос – 100 га.

2017 сыл балаҕан ыйыгар, Москва куораттан ыытылларыгар Бүтүн Россиятаабы «Кемуе күүҥ» агропромышленнай быыстапкаҕа ситиһиилээхтик кыттан, Российскай Федерация тыа хаһаайыстыбатын кыһыл комуе мэтээлин ылары ситиспитэ.

Олох сайдыытын кытта тэҥнэ хаамсабыт

Одьулуун оскуолата 1939 сылааччаҕа "Саҥаны Уйдаах" аатаска тэриллибитэ. Олбох сүүс дьон, биллиилээх учууталлар үлэлээн аастылар. Күн бүгүн оскуола коллектива саҥаттан саҥа хайысхалары тобулан, сүрэхтэн кэлгэн айымньылаахтык үлэлии олорор. Барыта 147 үөрэнээччилээх, 32 педагогическай, 16 техническай үлэһиитээх. Дириэктэрэ эдэр эрдэм балачча уоттуттаах салайаанчыта Афанасий Петрович Максимов үлэлиир.

2014 сыллан оскуола агро-хайыһыаннаах үлэлээн, үгүс ситиһиилэнэн кэлбэт. Нэһилиэк үрдүнэн үлэлиир "Уҥуох ситимэ" диэн оҕолоох торопуттуу, нэһилиэк түмүүлэрин биирдэ сомоҕолоон үлэлэтэрэ анаммыт бырайыак баар. "Күнчээн" оҕолоох сайыннарар кинэ (собственнайа Т.В.Старостина), оскуолабыт, агротехникум (дириэктэрэ М.В.Макаров), "Комплекс" баайынай хаһаайыстыба (салайаанчыта М.П.Михайлов) уонна "Сайдыс" культуура кинэ (дириэктэрэ В.Л. Аркакова) олохтоох дьаһалта (баһылык Л.В. Ефремова) салайыытынан бу бүтүн нэһилиэги сомоҕолуур, көскүллүүр бырайыактаах үлэлиибит. Ол курдук, 2016 сылааччаҕа Москва куораттан Бүтүн Россиятаабы "Комуе күүҥ" дьарбаҥабыыстапкаҕа нэһилиэгиттэн кыттан, кыһыл комуе мэтээлинэн наҕараадаланан кэлбиппит, бырайыак ситиһиилээхтик үлэлиирин бигэргэппит.

Быйыылы үөрэх сылыттан "Арчы" үөрүүр - производственнай комбинаты кытта дуогабардаһан, "Парикмахер", "Тимир уйа" идэлэргэ үөрэнээччилэр уйуйуллан, практическай комо ыытыллар. "Комплекс" баайынай хаһаайыстыба базатыгар "Животноводство" кылааба арыллан, үөрэнээччилэр теоретическай, практическай үөрүҥү миэстэлэригэр ыытылларын ситиспиппит. Олохтоох техникуму кытта ыкса сибээстээхтик үлэлиибит. Сайынны сылыгыаллаах техникум "Уонай" базатыгар хонуктаах лаҕыр үлэлэтэ. Үөрэнээччилэр торуос сылы дуогабарынан "Тракторист-машинист" идэтигэр үөрэнэллэр. Дириэктэрэ агрооскуолаҕын кытта биир ситимнээх үлэни тэрийэбит. Онон "Автодело" предметигэр үөрэнээччилэр идэни ылар кыахтаахтар. Аастыы 2017 сыл түмүгүнэн туорт выпускник сибиэтэлэстибэ ылыллыбыта. Агропрофилированнай хайыһаны дириэктэрэ солбуйаанчы Гаврил Дмитриевич Федотов иилээн – саҕалаан үлэлэтэр. Дьокуускайдааҕы государственнай тыа хаһаайыстыбатын академиятын Өктөмнүүбү филиалын кафедратын доцента Агафья Захаровна Платонова үгүс сүбэлиигин, научнай торуттэрэ олоҥуран, уоҥуту тарыҥнар принципиальнай участаккаа үөрэнээччилэр арааһы үүнээйдэри чинчийэн үүнэрэллэр, үөрэтэллэр. "Инновация харыыта" научнай-практическай конференциялаҕа кыттан, быйыл Илин Эҥэр улуус оскуолаларын ортотуттан 10-с кылаас үөрэнээччитэ Нарыйа Карпова лауреат үрдүкаатын ылла, 10-с кылаас үөрэнээччитэ Марина Халтаева иккис миэстэ буолбута (салайаанчыта В.Г. Андросова). 2016 сылга "Животноводство" производственнай үөрэхтээһин маастара И.И. Попов ереспуубулуктэрэҥи куонкуруска 1-кы миэстэни ылары ситиһэн А.С.Макарово аатынан Норуоттар икки арыыларыгыаҕы аҕаҕыларга эксперт быыбыллыбыт таҥамнытын таҥаран, хас да улуулуу хабан, барыта сүүс сүүрбэ түөрт үөрэнээччини түгэн ыытта.

Естественнай-математическай сектор учууталлара "Воспитание конкурентоспособной личности посредством естественнонаучных дисциплин" диэн бырайыактаах Таатта, Чурапчы улуустарын учууталларыгар маастар кылаастары ыытан улахан сэҥээрэннии ылыллар. Инновацияны бутиэмэни көҥүлэн, ОГЭ, ЕГЭ киирилиннэн 3-6 кылаастарга электиэнэй куурус киллэрэр быыбаанньахтар (салайаанчыта Л.Н. Макарова).

Россиятаабы таҥымнаах ОБЖ олимпиадатыгар Дьулус Капитонов (11-с кылаас) ереспуубулуктэрэ кыайыылаахтар ахсаннарыгар киирэн, Санкт-Петербург куораттан баран, олимпиадаҕа сүүрэн кэбиппит. Быйыл "Саргыны" үөрүү ансаамбыла тэриллибитэ биэс сылын кэрэ үлэлии улууска отчуоттаата. Ансаамбыл көскүлүгүнэн өссө тогуз дакаастаата. Маны таҥнарыы салайаанчыта Алексей АлексеевичАрааахов. Норуоттар икки арыыларыгыаҕы, ереспуубулуктэрэҥи куонкуруоттарга кыттан иннинэ миэстэлэри ылары ситиһэн барыыбытын үөрүүгэ хаалбыт.

Биир таҥнарыылаах үлэлээҥинэн оскуола музейын салайаанчыта Л.П. Саванина биилэр. Кини эйбэх оҥоту чинчийэр үлэҕэ тардан Норуоттар икки арыыларыгыаҕы, Россиятаабы, ереспуубулуктэрэҥи таҥымна ситиһиилэннилэр. Оҕолор үлэлэрэ дьиэбүн кинигэлэрэ ыытыллыа быыбыллыбан киирдилэр. 2017 сылааччаҕа Вася Селиванов, Айыыаана Баранова Бүтүн Россиятаабы XX-е "Открытие" научнай конференциялаҕа ситиһиилээхтик кыттан кэлбиппитэ. Быйыл "Инновация харыыта" научнай-практическай конференциялаҕа кыттан Илин Эҥэр улуустарга Катя Софронова (10-с кылаас) үгүс миэстэни ылла. Оскуола ийэлэр тэриллибит музей хаһо кыараҕаһыыр биилэр, оҥу учуутаал, Лидия Петровна уонна эдэр краеведтар технический корпоруутэ, ол эбэтэр виртуальнай музейы тэрийбиппитэрэ. Музей үлэтин, мөкүрүйдэлэрин сылдьыбыт, көҥүлэн иҥэлэр. Итинэн барыыны дириэктэрэ иилэр үлэҕэ солбуйаанчыта, эдэр коллектив Марфа Афанасьевна Андросова үлэлэтэр.

Ити курдук, биир сирэй тоҥоон хаалбакка, Одьулуун орто оскуолатын коллектива, үөрэнээччилэрэ айа тута, үлэлии, үөрүү олороллор.

Сэргэх дьаһал

ФИЗКУЛТУУРУНАЙ ХАМСААҺЫН 85 СЫЛЫН ТҮМҮКТЭЭҺИН

Аастыт 2017 сыл ахсыннык 27 күнүгэр "Айылгы" культуура киниигэр улууспутугар физкультуурунай Тэрэнин үөрүүлүүх чаастыгар СӨ спордун министиэрин баскакы солбуйаачыта С.С. Черноков, СӨ физическэй культуратын уонна спордун үлэһиттэрин профсойуунун комитетин бэрэсидиэнтэ, СӨ спорт бэтэрээнэрин Сэбиэтин бэрэсидиэнтэ Г.Г. Сивцев кэпсэ кытыстылар.

Улуус баһыыбыта А.Т. Ноговицын аастыт сыл спортивнай ситиһиилэриттэн кэпсэ туттарыы, онно тэпсэ сылдьыбын астыммытын олус истиитник аҕыйах. Спорт бэтэрээнэриэр барыларыгар "Чурапчы" ТХПК оборон таһыарар бороҕуукуйаларыттан набордары туттарда. Улуус депутаттарын Сэбиэтин бэрэсидиэнтэлэ Я.П. Окоемовтан муустубут спортсменнэрэ, бэтэрээнэри эҥэрдэтэн туран, 2018 сыл тохсунньу ыйга физкультуурунай хамсааһынтан улахан олуту уурбут СССР физической культуурата туйгуна, Саха АССР культуратын үтүөлүк үлэһитэ А.К. Софронов аатын үйэтитэр анал биилэ туруорулуоҕун уонна кини туһунан кинигэ сүрэхтэниитэ ыытыллыарын туһунан ыйытыннылар.

Сыл түмүгүнэн "Баскыт федерациялэрэ" аатаннылар: Ат сүүрдүүтүн федерацията (салайаачыта Н.А. Аркаков), Чэгиэн атлетика федерацията (салайаачыта Н.Н. Гуляев), Хаксаҥай федерацията (салайаачыта И.И. Готовцев). Оттон "Сыл баскыт тренэрэ" улуус көҥүл туттуута сүрүн тренэрэ Д.Р. Неустроев, "Сыл баскыт фирмата" – С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын учуутала П.Д. Собакин, "Сыл баскыт инструктора" – Кылаатах нэһилиэгин инструктора А.Н. Терентий аатаннылар.

Ил Түмэн бэрэсидиэнтэлэ А.Н. Жирков Махтал сурутунан К.М. Сивцев, СӨ Ил Дьаһана Е.А. Борисов Махтал сурутунан ЧГФКСИ научнай үлэҕэ проректора С.С. Гуляева, СӨ Правительствотын Махтал сурукпутунан ЧГФКСИ профессора А.И. Дьяконова, С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын физкультуурата учуутала В.Н. Кривошапкин, Р.И. Константинов аатынан Амма орто оскуолатын физкультуурата учуутала И.И. Исаков наҕараадаланнылар.

2018 сылга улуус спортивнай олоҕор бэлиэтээннэр күүтүллүөр. Ол курдук, улуус спорт сайдыбын историятыгар бириэ бастакынан сурулла сылдьар А.К. Софронов уонна Улуу тренэр Д.П. Коркин торообуттэрэ 90 сылларын үбүлүйдэриэ, Олимпийскай чемпион П.П. Пинигин 65 үбүлүйүлүүх саастын бэлиэтиэхтиэ.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Кэпсиэхпин баҕарабын

РАДИАЦИЯНЫ ҮӨРЭТЭР БИИР ДОЙДУЛААХПЫТ

Биһиги Чурапчыбар, кини кэмиэ академическай наукаҕа таҕыстыбыт кинилээх эбит буоллахпытына, ол Петр Иннокентьевич Собакин буолар.

Петр Иннокентьевич, Соловьев нэһилиэгэр Мырыыҥа 1964 сыл, ахсынныы бүтэйик күннэригэр, Санга дьыл буолаары турдаҕына 12 оҕолоох Иннокентий Гавриильевич Собакин уонна Акулина Петровна Пулова дьиэ кэргэнигэр 9-с оҕонон тороппутэ. Оҕо эрдэҕиттэн аҕата батыһыннаран үөрэтэн, кыра эрдэҕиттэн үлэни оро туран, үлэһит буола улаатыбыта.

Оскуолаҕа ордук аҕаар-суоттуур предметтэрэ үчүгэйдик үөрэммитэ. Соловьев аҕыс кылаастаах оскуолатыгар үөрэнэр сылларын, математикаҕа үөрэнэ-үөрэнэ учуутальын Евдокия Иннокентьевна Федорованы уолахан махтанан ахтар.

Орто оскуоланы Хатыстыга үөрэнэн бүтэрбитэ, онно математикаҕа, физикаҕа үөрэнэ-үөрэнэ учуутальын К.К. Абрамов ыйытыгын эҥэр.

Петр Иннокентьевич иккки сыл Советскай Армия иккэтигэр сулуспалаан баран, Саха государственнай университетын геолого-разведочнай факультет «геолог-инженер, геофизик» идэтигэр үөрэхтээ туттарсан кииргэр. Бу үөрэҕэ хара бастаанныттан математика, физика предметтэрин диринтэтэн үөрэтии курдук буолан, Петр Иннокентьевич оскуолаҕа ыытыт баатыанан олох ыарыҥнаахтыкка үөрэнэр, онуоха эбии бэйэтин дьулуура, дьукаахтыыра көмөлөһөр.

Ити курдук биэс сыл ситиһиилээхтик үөрэнэн университеттаа кыайыы сирин чинчийэн, экспедиция оборон үөрэтэн дакаастабыт улэтэ буолар. Петр Иннокентьевич уран, торий хостоохор Алдан регионун үөрэппитэ, геологическай экспедиция бөҕө сылдьан, сирин үлүү хаһан хаалларпатыттарын үөрэппитэ, машина кини радиациялаах элементэри эт ыйыгынан туран, хабан үөрэппитэ. Ураны, торийы хостооччу геологтар аһаҕас хаалларбыт борт эбэк пахталарын чинчийбитэ, радиациялаах хостоонон быраҕыллыа сыгар ураны, буочуоларга хаалаан соҕуруу институттарга ыыталаабыта. Бүлүүгэ сир анныгар «Кристон-3» уонна «Кристаль» ядернай тоҕо тэпэрниэтэрин буорун, уутун сэлгэабыт, маҥыан-отуун сылыйан үөрэтэн, кэпсэ сүрдэҕин дьиэкэнэр түмүктэрэн оборбута.

Радиация айылҕа уларыйыыларыгар дьайыыларын, ордук промышленность, алмаас, нефть уота хостоочулар алтыныыллаах улэтэрин түмүгэр тахсар оноһуулар, дьыл-юм айан истэбин айы хайдах уларыйан иэдэтэрин үөрэтэн дакаастаан докторскай диссертациятын комуйэтэ. 100 тахса научнай суруйуулара Америкаттан, Канадаттан, Швециятан омук научнай сурунаалларыгар бэчээтэтэн таҕыста, 4 монографияны суруйда.

Петр Иннокентьевич биилэтин экологиҕа, туналыыр эйэҕэс, айылҕаҕа радиация уларыйыыларын, дьайыыларын чинчийэн үөрэтэр тарбахха баттаан учуонай, Чурапчы улуһутар кэлэктиэ сылларга соҕотох академическай наукаҕа доктор буолбут ученайбыт буолар. Россия Наукаларын Академиятын, Сибиирдээҕи отделениятын уҥуохтох ветерана, Ил Түмэнтэн Саха сирэ радиационнай комуйэлин ийэ Бочуотунай грамотатыттан наҕараадаламмыта, Соловьев нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо.

И.П. СОБАКИН,
краевед, учуутал.

Сир анныгар Кристон-3 ядернай тоҕо тэпэрниэ кэлиэхтэн хостуу.

Улуус тэрилтэлэрин улэлэрин отчуота

Чурапчыгаабы полиция: сэрэтии үлэтэ соптоохтук ыытыллыбыта бигэргэнэр

Сыл бастакы ыйдарыттан саҕаламмыт ИДПО бары сулуспаларынан профилактическай сэрэтэр үлэ иккки тогул үрүлэбитэ, сыл бастакы ыйдарыттан холуобунай буруйу оторуу ахсаана анчаабыта. 11 ый түмүгүнэн, улуус үрдүнэн буруй уоскай ахсаана 190-тэн 179 диэри анчаата, ол эбэтэр 5,8% аҕыйаата, ол ийэтэр ыар уонна улахан ыар коруптаах буруй ахсаана 22-тэн 25 диэри улаатта. Буруйу арыйыы уоскай бырыыбына быыбырыыпыттан 1,3% үрдүгэ (80,3%-тан 81,6% диэри). Ыар уонна улахан ыар коруптаах буруйдары арыйыы 94,1%-тэн 81,8% диэри түстэ.2016 сылтан кэлэн хаалбыт дьыалаларын кытта холбоон (остаток 27) 206 дьыалатыттан 142 барыллааҕын сиэдэстийэни аҥаан суукка ыытыллыннылар, ол ийэтэр ыар уонна улахан ыар коруптаах буруйдартан 18 холуобунай дьыала буруйдуур түмүктээх суукка барылларыгар. 32 холуобунай дьыала РФ ХПК 208 ыстатыыбынан тохтотуллуннулар, оттон 4-тэ ыар уонна улахан ыар коруптаах буруйдар.

Ый аайы Чурапчы улуһутар буруй ахсаана 9-тан 28-ка тиийэ бэлиэтэнэллэр, ортотунан ыйга 16,3 буруй оноһуллубут.Уоскай ахсаантан 57,5% Чурапчы улуһун кииниэр Чурапчыга буоллулар. Буруйу оторуу уоскай структуратын ырыгтахха: туос бэйэбэ туһуламмыт буруйу оторуу 25,1% (45) ыстатыыбыс биилэрин утары буруйдар 46,9% буоллулар (84). Туос бэйэҕэ туһуламмыт буруйу оторуу 45 буоллуна, о.э. 25,0% кыччаата (2016с. – 60 эгэ). Ол ийэтэр кэнэ оторуу быыбырыын 2, быыбыр 2 бэлиэтэнэр, дорообуйаҕа ыар эмсэҕэлэрин соруйан оторуу буруй ахсаана 5-тэн 2 диэри кыччаата, ол түмүгэр эмсэҕэлэммит олуулаах буруйа 2 бэлиэтэнэр. Дорообуйаҕа орто ыар эмсэҕэлэрин соруйан оторуу буруй ахсаана быыбырыыпыттаны кытта тэҥ, 15/15. Дорообуйаҕа чэгиэн эмсэҕэлэрин соруйан оторуу 36-тан 18-кэ диэри түстэ. Бас биилэрэ туһуламмыт буруйдар 77-тан 84-кэ диэри улаатта, ол эбэтэр 9,1% үрдүгэ, ол ийэтэр уоруулар 19,1% үрдүгэ (47-тэн 56-кэ диэри), түөлүнгэйдэн 2016с. 11 ыйын түмүгүнэн 18 эбит буоллаҕына быыбыр 12-тэ диэри кыччаата, дьиэлэр халаатын курдук ыар коруптаах буруй 5-тэн 4-кэ диэри кыччаата (20,0%), массыынаны кэтэрэ суох бас биилэр 5-тэн 10 диэри улаатта (100,0%).

Бас биилэрин утары буруйдар объектэриттэн үөскүүллэрэ – саа, аҕыйах, быыбыр техника, мобильнай телефон, оны таһыынан олох сайдыбыттан кытта банк нонуо карточкаттан харчы уоруоҕунаара, ыйбыннаҕынаара буоллулар. Оттон 26 дьыалаҕа уорбаланар кэнэ булуллубута.2016 сыл 11 ыйын устата саа – сэби туттуулаах буруйу оторуу 3 эбит буоллаҕына, быыбыр 4-кэ диэри улаатта. Эпилепсиятын курдук, буруй кэнэ коруптэрэ хонтуруолуо бас бэриммэтэ, ол курдук сокуонтай саастарын сиэ илик оҕолоруттан буруйу оторуу 4-тэн 11 диэри үрдүгэ. Оны тэнэ суол быыбыраана быыбырыыт бинчаларга 26 эбит буоллаҕына, быыбыр 27-кэ диэри улаатта, 3 (3) кэнэ олоҥо быыбыанна, эчэйбит дьон ахсаана тэҥ 40 (38), арыгы испит туруктаах суоллар буруйунан 4 суол быыбыанна таҕыста. Сокуонтай саастарын сиэ илик оҕолор эчэйиилэрэ - 10.Статистика корпоративнай оноһуллубут буруйдар курдук буоларын курдук улэтэ суох, арыгыны улуйбэт ийэр, урукку отчуотэр холуобунай эпидемиологическэй тарбахха сылдьыбыт дьиэнэрунан оноһуллуннулар. 142 суукка барыллыыр буруйдан 76 та түнэтэн улэлэбэт, 69 эрэ буруй оторо сылдьыбыттарынан, 77-тэ арыгы испит туруктаахтарынан оноһуллуннулар. Общественнай миэстэҕэ 49 буруй оноһуллуннуна, 2016 сылларыгар 66 эгэ.

Административнай эпидемиологическэй тарбахтан сулуспаларынан арааччыгар ГАИ сотрудниктара быыбырыын 3332 административнай протоколу тэ корбут буоллахтарынан быыбыр 1692 диэри түстэ, участковойдарынан 272-тэн 328 диэри улаатта, дежурнай чаастыбынан 74-тэн 225-кэ диэри улаатта. Буруйу оторуулуу профилактикальыр сылдьыбыт 11 ый түмүгүнэн арыгыны сокуонтайа суохтук аҥыыллыбыт 61 (18) кэнэ административнай эпидемиологическэй тарбахтыынна, 111,28 литэрэ быыбыанна (27,37л.). Быыбырыын суукка барыллыыр дьыалаларыттан 57,9% арыгы ийэн барыы оноһуллубут буоллахтарынан, быыбыр ити корпоративнай лаппы кыччаата –43,0% , ол аата бу сэрэтии үлэ соптоохтук барыллыын бэлиэтэнибит.

Улуус дьаһалтатын отчуотун докладыттан.

Спорт

Сана дьыллааҕы быһаарсыылар

Саха дьоно түн бытыырыгыттан тымныы, хаарга күннэргэ дьиэлэриттэн хаайтаран өй, тыл оонньууларыттан саатаан ыарахан күннэри кытыгыаллара. Оттон билиини оргуйар олохха, бырааһынныык эйбээн, ей оонньууларыгар күрэхтэһии улуус аайы сайдан туран тэриллэр.

Биһиэхэ быйыл Сана дьыллааҕы күрэҕи бастакынан оскуола интернакка кэргэннии Кычкиннар тэриллибит. Маанта үс мунуутаттан оонньуута 28 киһи, от ыйыгар бир маастар, сэттэ маастарга кандидат мустан тыын быстарыттан кыргыстылар. Бир киһини кытта икки түрүөп партияны оонньуутун. Интернат күрэхтэриигэр ыытааччынан диэн сыл аайы сана тахсан эрэр билбэт ыччаттарын көрсөн уута – уокка түһүөҕүн. Бу да сырыыга онтук буолла. Тохсус кылаас үөрэнээччитэ, маастарга кандидат Женя Кардашевскай бир да тэнтэһиитэ суох барыбытын сотон бастаата. Иккиэҕэ Петр Калачев, үһүөҕэ маастар Николай Кычкин таҕыстылар. Төрдүс буолбут Алексей Осипов маастары 2:0 ахсаанынан хотон үчүгэй ойдобулу ылыы дьыалаатэ. Ол оонньуутутар маанык балаһыанны эйбэхтэ тахсар – эйбэхтэ хотторон да баран бир күүстээҕи кыйдахыына хараҕын сыҥдыыр, дуупан астынар.

Ахсыныы 30 күнүгэр Поликарп Егорович Барахсанов төрүттэбит үгэйиэн Сана дьыллааҕы блиц-турнир саахымат-дуобат кулуубутар буолла. Урукку тан уларыйыыбыт диэн сыл аайы дуобатчыттары Дед-Мороз бэйэтинэн кэтэн эҕэрдэлиир. Бу саамай бириинитээх фаактар сэттэ тэнилиэктэн мустубут күрэхтэригэр Петр Калачев, Захар Барашков, Апрель Куличкин бастаатылар.

Ол кэнниттэн Сана сыл үһүс күнүгэр аны саахыматчыттар 12 буолан мунньуубут. Маанта федерацыябыт салайааччыта Г. Ст. Александров бир да тэнтэһиитэ суох сотон кэбистэ. Иккис миэстэҕэ кинитэн эрэ хотторуулаах Николай Данилов таҕыста. Үһүс миэстэни тэнтэ тахсыбыт Василий Федоров уонна Петр Калачев түрүөп оонньуута быһаарыстылар. Онно хотон Петр Калачев үһүс буолла. Бириис туттарыыларыгар председателбит Г. С. Александров туораан биэрэн, бу үс киһи үөрэ-көтө үлэтэтэн ерогойдоотулэр. Бу турнирга кыыс аймахтан соҕотоҕ 4-с кылаас үөрэнээччитэ Лия Варламова кыттан үстэ хотто, биирдэ тэнтиэтэ.

Быйыллы сылга дуобат федерацията разряд толоруутун документтарыгар үлэни саҕалыыр. Биллэрин курдук, ер сыллаах умнуллуу кэннитэн кини федерация сана быраабылааны дьэ ылынан, документтаа үлэни саҕалаабыта. Сана быраабылаанан үс сыл устата ылбыт разрядкын биэрэтиэхтэх оонньоотчу разряда сотулар. Оттон маанта бир ыныырар стимулбут - кандидат нормаҕын республика үрдүнэн үс эрэ российскай категориялаах судьуйа инэрэр быраатаах-А. Азаров, Г.Винокуров уонна бэйэбит киһибит Н. Кычкин. Онон муус устарга Н. Н. Кычкин баарыгар туһанан бир улахан турнирга разряд толоруутугар улахан турнирга барыы кыттыахпытын наада. Элбэх кыттааччы баар буоллаҕына кандидат аттын ылар, эбэтэр биэрэтэр арыйыла чэпчэки буолуохтаах. Саахыматчыттар эмиэ элбэх күрэхтэһиигэ кыттыннахха күүс эбиллэрин өйдөөн актыыбынайдык кыттыахтарын наада.

П. КАЛАЧЕВ,
дуобат, саахымат федерацияларын салайааччыттан солбуйааччы.

Администрация МО «Чурапчинский наслег»
Чурапчинского улуса Республики Саха (Якутия)

РАСПОРЯЖЕНИЕ № 01

с.Чурапча 10 января 2018 г.

Об объявлении 2018 года – Годом Села в муниципальном образовании «Чурапчинский наслег»

В соответствии со статьей 16 Федерального закона от 06 октября 2003 года №131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», в ознаменование 370-летия основания Чурапчинского наслега, распоряжаюсь:

Объявить 2018 год – Годом Села в Чурапчинском наслеге.

Утвердить состав организационного комитета по проведению Года Села в Чурапчинском наслеге в 2018 году, согласно приложению №1 к настоящему распоряжению

Организационному комитету (Гуляев ПЕ) разработать до 01 февраля 2018 года План мероприятий по проведению Года Села.

Опубликовать (Дьячковский А.Н.) настоящее распоряжения в улусной газете «Сана олох» и разместить на официальном сайте администрации МО «Чурапчинский наслег» https://churapcha.sakha.gov.ru/.

Контроль над исполнением настоящего распоряжения оставляю за собой.

С.А. САРГЫЛАЕВ,
глава МО "Чурапчинский наслег".

Проводим отбор

Военный комиссариат Таттинского и Чурапчинского улусов проводит отбор юношей призывного возраста, годных по состоянию здоровья к военной службе, для обучения в ДОСААФ России по специальностям по Чурапчинскому району водителя транспортных средств категории "С" и гусеничных тягачей "МТЛБ".

Обучение бесплатное за счет Министерства Обороны Российской Федерации.

По всем вопросам обращайтесь по тел.: **8-914-235-01-48, 8-914-100-52-29.**

О предоставлении отчетности в области обращения с отходами

Чурапчинская инспекция охраны природы Минприроды РС (Я) напоминает о начале приема отчетности об образовании отходов, утилизации, обезвреживании и размещении отходов за 2016 г. в соответствии с Приказом Минприроды РС (Я) от 30 декабря 2015 года № 01-05/1-488 «Об утверждении Порядка представления и контроля отчетности об образовании, утилизации, обезвреживании, о размещении отходов, представляемой субъектами малого и среднего предпринимательства, в процессе хозяйственной и (или) иной деятельности, которых образуются отходы на объектах, подлежащих региональному государственному экологическому надзору».

В настоящее время отчетность предоставляется в соответствии с Приказом Минприроды РФ от 16.02.2010 №30 «Об утверждении Порядка представления и контроля отчетности об образовании, использовании, обезвреживании и размещении отходов (за исключением статистической отчетности)» до 15 января года, следующего за отчетным периодом. Отчетность составляется на бумажном носителе в двух экземплярах, один из которых хранится у отчитывающегося субъекта малого и среднего предпринимательства, а второй, вместе с электронной версией Отчетности на магнитном носителе, - представляется в соответствующий орган.

Согласно пункту 3 Порядка, отчетность предоставляется в территориальные подразделения по месту нахождения субъектов малого и среднего предпринимательства, т.е. в Чурапчинскую инспекцию охраны природы по адресу с. Чурапча ул. Карла Маркса 3 «а». Необходимо довести отчетность в бумажном и электронном варианте до 15 января 2018 года.

При непредставлении отчетности субъекты малого и среднего предпринимательства привлекаются к административной ответственности, предусмотренной статьей 8.2. КоАП РФ «Несоблюдение экологических и санитарно-эпидемиологических требований при обращении с отходами производства и потребления, веществами, разрушающими озоновый слой, или иными опасными веществами».

Чурапчинская инспекция охраны природы.

БИЛЛЭРИИЛЭР / ОБЪЯВЛЕНИЯ

Лиэнтэстэк куолутэн ыраас, таҥа суох муус тиэйбин. УАЗ борт 2000 солк, ампаар– 1000 солк.

Тел. 8-962-735-84-71, 8-914-101-70-55.

***

Чурапчы иэдэн оптуугэр, кинигэн чутас, кырыһтаһын ыйыгар этэстэк 7х7 дьиэлэк, икки боксалаах гаражтаах, булуустаах, оскуруот сиргэлэк уһаайбаны ааҕыллыыбын. Эбии вариант баар.

Тел.: 8-914-298-62-86, 8-914-286-45-48 (WhatsApp).

Таатта оройуонун Харбалах нэһилиэгин олохтоохо, күлүү эдэйиэ
МАЛЫШЕВА Антонина Андриановна
олохтон туорабыттан кэйиэхтиигэр Анастасия Иванована Малышева дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Варвара Михайловна, Егоровтар, Захаровтар.

Хотоҕойдоон төрүттээх Чакыр нэһилиэгин олохтоохо
ПАВЛОВ Афанасий Афанасьевич
ыарахан ыарыыттан олохтон туорабыттан көрсэнигэр Аннаҕа, оҕолорутар, сиэнигэр, биирдэ торообуттэригэр, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Дьокуускайдан аҕата Афанасий Харитонович Павлов, кини дьиэ көрсэттэрэ, аймахтара.

Кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

- Биирдэ үөрэммит доҕорбут Павлов Афанасий Афанасьевич олохтон туорабыттан көрсэнигэр, оҕолорутар, биирдэ торообуттэригэр, аймахтарыгар биирдэ үөрэммит 27-с выпуск оҕолоро.

- Күлүү көрсөн, аҕаларо, кутуттэрэ Павлов Афанасий Афанасьевич олохтон туорабыттан көрсэнигэр Аннаҕа Романовнаҕа, оҕолорутар, Роман, Илья, Семен Кузьминнарга, Ульяна, Владимир Михайловичтарга уонна аҕаларыгар Афанасий Харитонович Павловка "Күнчээн" уйуйаан коллектива.

Чакыр нэһилиэгин ыык кырдьаҕыта, убаастыыр киэн туттар таайбыт, аймахпыт собуоскай колхозтуубай тутуу баһыыктаах үлэһитэ
МИТИН Петр Павлович
87 саастаах олохтон туорабыттан оҕолорутар Агаповтар, Мариннаҕа, Степаннаҕа, Мариҥа, кинигэр дьиэ көрсэттэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Чакыртан Дьэримиэйэнтэр.

Кылаабынай редактор – А.А. ЗАХАРОВ.
Эдиэтиэр сыанатыгар, сурук оформ – А.П. ЗАХАРОВА.
Экономика, тыа хозяйствотын отдела – А.М. СЛЕПЦОВ.
Корреспондентар – С.А. ЖЕНДРИНСКЭЙ, М.В. ПЕТРОВА.
Таҥаны – Л.К. ПОПОВА.
Бөлүөтэҥни – Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствола. Чурапчы улуһун "Сана олох" редакционнай-издательскай холбоһук автономнай учреждение. Российскай Федерация Роскомнадзор СР управлениетыгар 2012 с. кулун тутар 15 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ – ПИ №ТУ14-0238.

Редакция, издатель аадырыһа: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Телефоннарбыт: редактор – 41-332, отделлар – 41-265, 41-358. E-mail: sanaoloh@mail.ru. сайт: sanaoloh.ru

Бэчээккэ сакаас: № 2 (11458)
Кээмэйэ: 1 бэч. лист
Тираж 1325
Хаһыат сыаната: 10 солк.

Сана олох

Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бэчээккэ бэрилиннэ: 16 ч 00 м. "Сана олох" редакционнай-издательскай холбоһукка 11.01.2018 с. офсетка бэчээттэнэн.
Типография аадырыһа: 678670. Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Индекса: 54907. Хаһыат надиапазэҥ иккитэ: оптуорунньукка уонна бэстинсэҕэ тахсар.